

Förekomst av fisk i Segeåns övre del

– studier av fiskfaunan i Sege å och Oxiebäcken 2005

MS Naturfakta

Mikael Svensson
Box 107
283 22 Osby
0479-10536, 0705-910536
msnaturfakta@telia.com

Inledning

Hösten 1996 anlades en fiskväg förbi dammen vid Skabersjö och sedan dess har havsöringen haft fri vandringsväg genom hela huvudfåran. Det är dock okänt i vilken utsträckning havsöringen vandrar förbi Skabersjödammen. Observationer av lekgropar (senast vintern 2004/2005) antyder att viss uppvandring sker, och att öringen även leker i de övre delarna av Sege å (Eklöv 2005). Av någon än så länge oklar anledning leder leken inte till någon produktion av öringyngel, och något livskraftigt bestånd har fortfarande inte etablerats uppströms Skabersjödammen.

För att mera noggrant utreda huruvida öringen reproducerar sig i de övre delarna av Sege å (sträckan från Skabersjödammen till Börringesjön) uppdrog Segeåns vattendragsförbund åt MS Naturfakta att provfiska efter öring i de övre delarna av Sege å. Under arbetet provfiskades 5 av de strömsträckor som finns utpekade i förslaget till Fiskevårdsplan. Den enda strömvattensträcka som ej provfiskades var vid Aggarps mölla där det saknades förutställningar för att kunna genomföra ett rationellt elfiske.

Provfiskena genomfördes i mitten av juni 2005, vid en tidpunkt då öringynglen i skånska vattendrag nått en längd över 40 mm och därför lätt låter sig fångas med konventionell metodik och utrustning. För fisket användes ett LUGAB L600 elfiskeaggregat. Undersökningen var främst inriktad på att bestämma förekomst och täthet av öring. Arbetet var upplagt så att de enskilda lokalerna skulle fiskas tre omgångar om öring hittades, och endast en omgång om öring saknades. Som mest fångades 3 öringar på en lokal vilket är alldeles för få för att man skall kunna använda maximum likelihood-metoden för att bestämma tätheterna med acceptabel noggrannhet. På samtliga lokaler genomfördes därför endast 1 fiskeomgång.

En andra omgång provfisken genomfördes under senare delen av augusti 200. Syftet var dubbelt; dels ville man om möjligt vidimera resultaten från juni-undersökningen och dels ville man från Vattendragsförbundets sida få ett underlag för en mera allmän studie av hur fiskbeståndet ser ut uppströms respektive nedströms anlagda dammar. För att få en bredare bild av förhållandena kompletteras fiskundersökningarna med bottenfaunaundersökningar. Ekologgruppen genomför liknande undersökningar upp- och nedströms tre dammar i Kävlingeåns vattensystem. Undersökningen skall ses som en del i en mer omfattande kunskapsinsamling.

I samband med augustiundersökningen provfiskades totalt 7 lokaler, varav 6 i Sege å och 1 i Oxiebäcken uppströms Björkelundadammen. Lokalerna vid Brännemölla, Skabersjö bron V slottet, SV Ebbarp och i Oxiebäcken fiskades med tre utfisken för att få en bättre säkerhet i täthetsbestämningarna. Lokalerna Skabersjö betesmarken, nedströms Lilla Svedala och Svedala nedströms järnvägen fiskades endast en omgång.

Tabell 1. Provfiskade lokaler i Sege å sommaren 2005. Datum, lokalkoordinater (RT 90), avfiskad sträcka och avfiskad area.

Lokalnamn	Provfiskedatum	X	Y	Sträcka (m)	Area (m ²)
Brännemölla	2005-06-16	615522	133897	25	62
	2005-08-26			25	62
Svedala, nedströms järnvägen	2005-06-16	615598	133779	20	53
	2005-08-26			15	38
Lilla Svedala	2005-06-16	615519	133457	25	92
Nedströms Lilla Svedala	2005-06-16	615539	133399	27	126
	2005-08-26			27	128
Skabersjö, betesmarken	2005-06-16	615990	133159	50	224
	2005-08-29			50	214
Skabersjö, bron V slottet	2005-08-29	616005	133147	25	116
SV Ebbarp	2005-08-29	616136	133051	25	95
Oxiebäcken, reningsverket	2005-08-25	616182	132986	25	51

Resultat

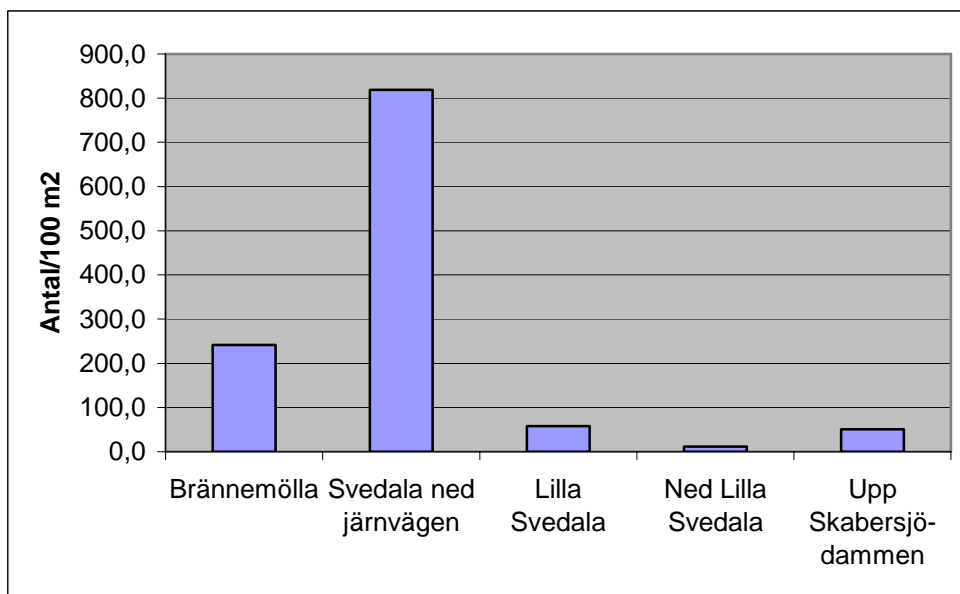
I samband med provfisket fångades totalt 10 arter (Tabell 2, Bilaga 1). Grönling var den helt dominerande arten och noterades vid samtliga 12 provfisketillfällen. Mört och ål noterades vid sammanlagt 10 provfisketillfällen och gädda vid 8 tillfällen. Öring noterades vid hälften av provfiskena, sammanlagt vid 6 tillfällen. Något överraskande noterades den rödlistade groplöjan vid 4 tillfällen. Abborre, benlöja, gärs och småspigg noterades vid enstaka tillfällen.

Tabell 2. Antalet provfisketillfällen vid vilka de enskilda arterna har fångats samt högsta erhållna täthet (antal/100 m²)

Art	Antal provfisken	Högsta täthet
Grönling	12	2848,0
Mört	10	46,5
Ål	10	70,5
Gädda	8	4,7
Öring	6	27,5
Groplöja	4	8,4
Abborre	3	4,1
Benlöja	2	6,8
Gärs	1	5,0
Småspigg	1	5,5

Vid de enskilda provfisketillfällena varierade artantalet mellan 2 och 7 (Bilaga 1). Artantalet varierar mycket från lokal till lokal och mellan de olika provfisketillfällena och det går inte att se något generellt mönster. Även när det gäller tätheten av fisk är variationen stor mellan arter och provfisketillfällen (Bilaga 1). Den enda art där man kan se något mönster är grönlingen som förekommer rikligare i de övre delarna av Sege å (uppströms Svedala samhälle) än på sträckan

nedströms Svedala (Figur 1, Bilaga 1). Mönstret förstärks av att grönlungen förekommer i höga tätheter även i Oxiebäcken (Bilaga 1).

Figur 1. Beräknade tätheter av grönlung på de provfiskade lokalerna under juni 2005.

Öring fångades på tre lokaler uppströms Skabersjödammen (Lilla Svedala, nedströms Lilla Svedala och Skabersjö betesmarken), på en lokal nedströms (SV Ebbarp) och i Oxiebäcken. Vid Lilla Svedala fångades 1 stationär öring (200mm), på lokalen nedströms Lilla Svedala fångades 1 årsyngel (49 mm) och på lokalen uppströms Skabersjödammen fångades 3 stationära öringar i juni (191, 205 och 205 mm) och 2 i augusti (210 och 237 mm). Det går inte att avgöra huruvida det enda fångade årsynglet är resultatet från lek av havsöring eller från stationär öring.

Så trots att det lekt öring på lokalerna uppströms Skabersjödammen och i området strax ovanför lokalen nedströms Lilla Svedala (Eklöv 2005) har det inte resulterat i någon större förekomst av öringyngel. Orsaken till öringens dåliga lekframgång är inte fastställd. Studier gjorda av Ekologgruppen visar på lokalt mycket höga halter av finsediment i bottenarna (Davidsson 2005). Det kan vara en del av förklaringen, men troligen är det flera faktorer som samverkar.

Vid elfisketillfället var vattnet mycket grumligt på samtliga de provfiskade lokalerna. Trots att alla lokalerna var belägna i strömmande partier skedde det en betydlig pålagring av finsediment på bottenarna. Mest påfallande var det på lokalen uppströms Skabersjödammen där vi drog loss stora moln av finsediment när vi gick i vattnet. Samma fenomen kunde dock ses i mindre omfattning på samtliga lokaler.

Tabell 3. Resultaten från kvantitativa elfisken uppströms och nedströms anlagda dammar. Lokalerna vid Brännemölla och Skabersjö V slottet ligger uppströms Skabersjödammen. Lokalen SV Ebbarp ligger nedströms Skabersjödammen. Lokalen i Oxiebäcken ligger uppströms Björkelundadammen.

	Bränne- mölla	Skabersjö V slottet	SV Ebbarp	Oxie- bäcken
	2005-08-26	2005-08-29	2005-08-29	2005-08-25
Grönling	269,1	5,2	29,9	318,7
Öring 0+			7,5	27,5
Öring 1+				2,0
Ål	7,0	2,6	14,9	
Mört	3,5	46,5	2,5	
Abborre		4,1	1,3	
Gärs		5,0		
Groplöja		1,1	8,4	
Gädda			1,2	2,2
Antal arter	3	6	7	3

När det gäller eventuella skillnader i fiskfaunan uppströms och nedströms anlagda våtmarker är resultaten spretande, och orsakssambanden än mer otydliga (Tabell 3). Ser vi på grönlungen har den sina högsta tätheter ovanför dammarna, men också den lägsta. Även på lokalen nedströms Skabersjödammen har grönlungen låga tätheter. Öring förekommer i låga tätheter nedströms Skabersjödammen och uppströms Björkelundadammen. Ål saknas ovanför Björkelundadammen, men finns på samtliga lokaler i Sege å. Mörten uppträder i tydligt större antal i Sege å uppströms Skabersjödammen, men saknas helt i den betydligt mindre Oxiebäcken. Abborre finns både uppströms och nedströms Skabersjödammen, förmodligen styrs förekomsten mest av lokalens djup. Även groplöja noterades både uppströms och nedströms dammen. Gädda hittades i Sege å nedströms Skabersjödammen och i Oxiebäcken uppströms Björkelundadammen.

Sammanfattning

Trots att det bedöms ha lekt havsöring på åtminstone två av de undersökta lokalerna var antalet fångade öringar i Sege å uppströms Skabersjödammen utomordentligt lågt. I juni fångades totalt 5 öringar varav 4 var större stationära fiskar. På lokalen nedströms Lilla Svedala fångades 1 årsyngel. Fångsterna är överraskande låga, samtidigt som det är påfallande att 4 av de 5 fångade öringarna var stationära fiskar (bäcköringar). Det finns i dagsläget inget som tyder på att de övre delarna av Sege å hyser ett självreproducerande bestånd av vandrande öring (havsöring). De låga tätheterna gör att det dessutom är mycket tveksamt om beståndet av stationär öring är stabilt.

Vid ett första påseende ser det ut som om samtliga lokaler är lämpliga eller mycket lämpliga för öring. Bottenstruktur och strömningsförhållanden är rätt, och i de flesta andra sydsånska vattendrag hade lokalerna kunnat hålla höga till mycket höga tätheter av öring. Vid närmare besiktning sågs att såväl transport som utfällning av finsediment var betydande och det som vid en första anblick såg ut som fina strömvattenmiljöer var i verkligheten inte alls så imponerande.

Förekomst av grönling är så gott som alltid en god indikator på att miljön passar för öring. Men trots detta var öringen påfallande fåtalig i fångsten. Grönlingen uppträdde extremt talrikt på de två övre lokalerna, på de nedre lokalerna var tätheterna däremot betydligt lägre. Skillnaderna i förekomst mellan de övre och de nedre delarna av den undersökta sträckan är så pass stora att de tarvar en mera djuplodande undersökning.

Utifrån de resultat som presenteras här är det mycket svårt att dra några slutsatser kring vilken effekt dammar har på fiskfaunan i ett vattendrag.

Referenser

- Davidsson, T. 2005. Sedimentkaraktisering av strömpartier i Sege å uppströms Skabersjödammen. Rapport. Ekologgruppen, Landskrona.
- Eklöv, A. 2005. Lokalbeskrivning för kontroll av öringreproduktion i Sege å. Eklövs fiske och fiskevård. Rapport till Segeåns vattendragsförbund.

Bilaga 1. Resultat från provfiskena sommaren 2005. Angivna värden anger beräknade tätheter (antal/100m2).

	Brännemölla		Svedala ned järnvägen		Lilla Svedala	Ned Lilla Svedala		Skabersjö betesmarken		Skabersjö V slottet	SV Ebbarp	Oxiebäcken
	2005-06-16	2005-08-26	2005-06-16	2005-08-26	2005-06-16	2005-06-16	2005-08-26	2005-06-16	2005-08-29	2005-08-29	2005-08-29	2005-08-25
Grönling	241,5	269,1	819,0	2848,0	57,9	11,3	42,0	50,9	70,2	5,2	29,9	318,7
Öring 0+						1,6					7,5	27,5
Öring 1+					2,0			2,4	1,7			2,0
Ål	4,0	7,0	70,5	6,7		4,0	5,9	6,7	5,8	2,6	14,9	
Mört	3,6	3,5	4,2		2,4	1,8	1,7	29,7	36,4	46,5	2,5	
Abborre	3,6									4,1	1,3	
Gärs										5,0		
Benlöja			6,8		2,0							
Groplöja	2,9								0,8	1,1	8,4	
Småspigg			5,5									
Gädda	3,2		3,8		2,2		4,7	0,9	0,9		1,2	2,2
Antal arter	6	3	6	2	5	4	4	5	6	6	7	3